

לעילוי
נשמת

ה"ר
יוסף וולף ז"ל
ב"ר
ברוך מנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם
האשה
החשובה
רודת גדקה וחסד
שרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר דל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ל ט"י ביה"ד לחנידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיטו

גליון מס' 397

ראש השנה כ"ו-ל"ב

בס"ד, י' טבת תשס"ז

השבוע בגליון

- שני קולות משני שופרות וקול אחד משני שופרות
- תקיעת שופר בירושלים בראש השנה שחל בשבת
- תקיעה בשבת בפני בית דין
- מנהגו של הרי"ף בבית מדרשו
- כתב קדום מן הגניזה הקהירית
- קשירת השופר לעמוד

- הנשים יכולות להתקטט בזהב ביום הכיפורים
- תקיעת שופר בשני שופרות כאחד

- מדוע מברכים את החודש בעמידה?
- סדר קידוש החודש בבית דין
- האם ראוי להמנע מלבישת טלית מוזהבת?
- שני סייגים לכלל "אין קטיגור נעשה סניגור"
- ההבדל בין הקטיגורים
- כתיבת סידור על ספר עבודה זרה מחוק

דבר העיון

מדמעות לריקוד

בעשרה בטבת החל המצור של נבוכדנאצר על ירושלים.

התוצאות היו הרסניות. ממלכת יהודה, ירושלים ובית המקדש הראשון - חרבו, יהודים רבים עונו, נרצחו ונהרגו, והעם שונתר בציון הוגלה לבבל.

בתקופה זו בה מתאבלים על החורבן הנורא, מן הראוי לספר את המעשה הבא.

מעשה ביהודי מבוגר שהקדיש את חייו לשמש את תלמידיה של ישיבת פונוביז. באהבה ובמסירות היה מקרצף את מרצפותיה, מבריק מעקותיה ומבהיק את שמשותיה.

ניצול שואה היה האיש.

רק הוא ניצל. אשתו וילדיו נותרו שם, בעמק הבכא.

עירי ובודד עלה לארץ הקודש, וכשם שבא בגפו כך נותר בגפו, מכונס בתוך עצמו, אינו מדבר על שאירע "שם", אך בנפשו פנימה התרגשו סערות אדירות של הרהורים נוגים ומחשבות מעיקות על העולם שחרב ואיננו. מעת לעת היתה מרה שחורה מתפשטת בכל ישותו. לבו חשבור לא הכיל את הכאב הנורא. עצב ויגון קהה השתרגו על נפשו העדינה ואיימו לחונקו נפש. או-אז היה פונה ירושלימה אל האדמו"ר מגור זצ"ל, בעל הי"בית ישראל, שופך את לבו ואת נפשו

דף כה/ב ויושיבו מחביריהם אצל היחיד

מדוע מברכים את החודש בעמידה?

בכל שבת שלפני ראש חודש אנו נוהגים לברך את החודש. שבת זו ידועה כ"שבת מברכים".

הכרזה על יום ראש חודש: תוך כדי ברכת החודש מכריז החזן "ראש חודש פלוני יהיה ביום פלוני". בשעת ההכרזה נהגו הכל לעמוד, וגדולי ישראל חקרו וביירו, מדוע זה נהגו מדורי דורות לעמוד בשעה זו. ה"מגן אברהם" (או"ח סימן תי"ז ס"ק א'), מביא מנהג זה תוך שהוא מטעים: "דוגמת קידוש החודש שהיה מעומד". כלומר, כשהיה עמנו בתקופת זהרו וחברי הסנהדרין בירושלים היו מקדשים את החודש - היו עומדים, זכר לכך אנו עומדים בעת ברכת החודש.

"בער אנכי ולא אדע": דבריו אלה הפליאו את הגאון רבי עקיבא איגר (בגליון השו"ע שם), אשר הביע את תמיהתו בלשון הבאה: "בער אנכי ולא ידעתי, היכן מצינו דקידוש החודש הוא מעומד?". אין מקור לכך שהיו חברי הסנהדרין עומדים בעת קידוש החודש. אדרבה, הוא מוסיף, הן במשנתנו משמע כי חברי הסנהדרין ישבו בשעה שקידשו את החודש, שנאמר במשנה שהיו הסנהדרין "**מושיבים** מחביריהם" ומקדשים את החודש.

תמיהתו של גאון ישראל זכתה ליישובים אחדים.

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סימן קמ"ב) מסביר, כי ה"מגן אברהם" אינו מתכוון לחברי הסנהדרין, אלא לעם הרב שעמד בפניהם, כדלהלן.

סדר קידוש החודש: סדר קידוש החודש בתקופה שבה בית דין קידשו את החודשים, כך היה: חברי הסנהדרין קיבלו עדות מפי עדים שראו את הירח החדש. לאחר חקירתם וקבלת עדותם, בית הדין פסק כי יש לקבוע היום ראש חודש. פסיקה זו הוכרזה על ידי ראש בית הדין שאמר המילה "מקודש!". מיד היה העם עונה "מקודש! מקודש!"

קריאת הציבור "מקודש. מקודש": מצווה מן התורה: בעל ה"אגרות משה" מדגיש, כי עניית העם "מקודש! מקודש!" היא מצווה מן התורה, שהרי על כך שיש לענות "מקודש. מקודש" לומדת הגמרא (לעיל כ"ד/א) מפסוקים. כלומר, אמירת בית הדין היא המעכבת, שאם לא נאמרה אין החודש מקודש, אך מצווה מן התורה שיענה העם "מקודש. מקודש" וזכר למצווה זו אנו מזכירים בשבת שלפני ראש חודש את היום שבו יחול ראש חודש במהלך השבוע. איזכור יום ראש חודש, איפוא, אינו זכר לכך שבת דין קיבלו את העדים ואמרו "מקודש", שהרי קביעות החודשים שלנו עומדת

עילוי נשמת

מרת **פראדל שטרן** ע"ה
ב"ר יחזקאל הלוי ז"ל נלב"ע ט"ו טבת תשנ"ח

הר"ר **שמואל מונדרר** ז"ל
ב"ר פנחס ז"ל נלב"ע י"ט טבת

וזוג' מרת **שרה מונדרר** ע"ה
ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע י"ט טבת

ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחו ע"י ידידינו הר"ר **יעקב פנחס מונדרר** וזוג' מרת **מרים** שיחיו - בלגיה

עילוי נשמת

מרת **צביה גרינברגר-צימרמן** ע"ה
בת הר"ר נתן שלום ז"ל
נלב"ע י"א טבת

ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בתה, חתנה ונכדיה,
משפ' סנדוביץ-בלגיה

עילוי נשמת

הר"ר **שאול חרמץ** ז"ל
ב"ר אברהם דוד ז"ל
נלב"ע י"ב טבת תשל"ה

ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יששכר בן דוד** ז"ל ב"ר יעקב צבי ובת שבע ז"ל
נלב"ע ט"ו טבת תשנ"ה **ת.נ.צ.ב.ה.**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

וקבועה מבית דינו של הלל, אלא היא זכר לכך שהיו העם אומרים "מקודש. מקודש".

עמידה בעת קיום מצווה: ברי, מסיק הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, כי בשעה שאמרו העם "מקודש. מקודש" הם עמדו על רגליהם, שכן, לא זו בלבד שראוי לעמוד בפני בית דין הגדול (עיי"ש שמביא סימוכין לכך שבפני כל ביי"ד העם עומד), וודאי עמד העם בהתייצבו למרגלות מנהיגיו גדולי ישראל חברי הסנהדרין, וגם סיבה נוספת יש לכך שעמדו, כי בעת שמקיימים מצווה ראוי לעמוד, כשם שעומדים בעת קיום מצוות לולב וכדומה.

רבי משה מוסיף, כי יתכן שגם חברי הסנהדרין עצמם הצטרפו לעם באמירת "מקודש מקודש" ואף הם קמו על רגליהם מיד אחר שהכריז ראש בית הדין "מקודש" [ראה טעם נוסף ב"שורון" ב' קונטרס "ואלה יעמדו" עמוד קס"ח בשם בעל האדר"ת].

דף כ"א שאין קטיגור נעשה סניגור

האם ראוי להמנע מלבישת טלית מזהבת?

בגמרתנו אנו למדים את הכלל הידוע "אין קטיגור נעשה סניגור".

אין לתקוע בשופר העשוי מקרן פרה, מפני שישראל חטאו בחטא העגל. כלומר, אין ראוי להתקין את השופר, סניגורם של ישראל, מקרן פרה, שבכך מזכירים את חטא העגל. כמו כן, ביום הכיפורים הכהן הגדול אינו נכנס לקדש הקדשים עם שמונת בגדי הכהונה, אלא עם בגדי לבן, מפני שבשמונת בגדי הכהונה יש זהב, ואין קטיגור נעשה סניגור. הן העגל נעשה מזהב, ואין ראוי להכנס בבגדי זהב לקדש הקדשים כדי לכפר על בני ישראל.

שני סייגים לכלל "אין קטיגור נעשה סניגור": האם כלל זה תקף בכל מקום? לא! הא ראייה, שבעבודתו בבית המקדש בכל ימות השנה, לובש הכהן הגדול את שמונת בגדי הכהונה, אף על פי שהוא מקריב קרבנות הבאים לכפרה על ישראל. גמרתנו מבהירה, כי רק בעבודות הנעשות "לפני ולפנים" יש להשמר מפני העלאת קטרוג על ידי הזכרת חטא העגל. תפילה בקדש הקדשים היא "לפני ולפנים", במקום הכפורת שם שורה השכינה, וכן תקיעה בשופר נועדה להעלות את זכרון ישראל ולהכניס את תפילותיהם לפני ולפנים. זאת ועוד, אין כלל זה אמור אלא בדברי נוי וקישוט, כגון, בגדי הכהונה וכן השופר הנחשב דבר נוי, כי מתהדרים בקולו הנאה (מאירי).

טלית מזהבת: אכן, הריטב"א בסוגייתנו כותב, כי ביום הכיפורים אין צורך להמנע מלבישת טלית שעטרת זהב לראשה, מפני שאין זה "לפני ולפנים". כה דבריו: "וטלית מצויצת שהיא מזהבת, מותר ללבוש ביום הכיפורים, דהא ודאי לחוץ דמיי".

כהן שהרג, לא יברך ברכת כהנים: והנה, במסכת ברכות (ל"ב) מבואר, כי כהן שהרג לא יעלה לשאת את כפיו לברכת כהנים. בעלי התוספות (יבמות ז"א ד"ה "שנאמר") כותבים, כי טעם הדבר הוא משום שאין קטיגור נעשה סניגור, ואין ראוי שאדם שנטל נפש בידיו, ישא את ידיו כדי לברך את העם (עיי"ש שדרשו כן מן הפסוק "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכס גם כי תרבו תפילה אינני שומע, ידיכם דמים מלאו"). התמיהה המתבקשת היא, וכי ברכת כהנים מוגדרת כעבודה פנימית בבית המקדש? שאלה זו תקפה גם לגבי הנאמר בתלמוד ירושלמי (סוכה, תחילת פרק ג'), כי לולב גזול אינו ראוי למצווה, מפני שאין קטיגור נעשה סניגור; וכי מצוות לולב מוגדרת כעבודת בית המקדש?

יש, איפוא, להבין ולהעמיד דברים על תילם, באלה מקרים תקף הכלל "אין קטיגור נעשה סניגור".

ההבדל בין הקטיגורים: ובכן, החיד"א ("דברים אחדים" דרוש י') מסביר, כי יש להבדיל בין מצווה המתבצעת באמצעות הקטיגור בעצמו, לבין מצווה שאופן קיומה מזכיר את הקטיגור. לאמר, לולב הגזול, הוא עצמו קטיגור, כי בו בוצעה העבירה. כמו כן, כהן שרצח, ידיו הם קטיגור שאין כמותן. הללו בכל מקום אינם ראויים לשמש כסניגורים. ברם, זהב שבבגדי הכהן הגדול וקרן פרה, אינם אלא מזכירים מעשה עבירה, אך לא בהם גופא נעשתה העבירה, לפיכך עליהם חל הכלל, כי רק בעבודות הנעשות "לפני ולפנים" אין להשתמש בהם.

כתיבת סידור על ספר עבודה זרה מחוק: ראוי לציין, כי אף על פי שכך הוא מעיקר הדין, מכל מקום מצאנו כי משום "אין קטיגור נעשה סניגור" נהגו להמנע מדברים שאינם "לפני ולפנים", גם כשגוף המצווה אינו קטיגור. דוגמה לדבר: בהגהות מימוני (הלכות עבודה זרה פרק ז') כתב בשם רבי יהודה החסיד, כי "ספרי עבודה זרה, אפילו שמחוקים, לא יכתוב עליהם דברי תפילות ותחנונים, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור" (וראה בספר "ענייניו של יום" פרק כ"ז).

הנשים יכולות להתקשט בזהב ביום הכיפורים: גם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כותב (או"ח סימן תר"י), כי יש מקומות שנוהגים לא ללבוש זהב ביום הכיפורים, מפני ש"אין קטיגור נעשה סניגור". מעניין לציין, כי רבי עקיבא איגר מוסיף, שמנהג זה נהגו הגברים בלבד, אך הנשים לא נמנעו מלהתקשט בתכשיטי זהב ביום הכיפורים, שהרי בחטא העגל רק הגברים תרמו זהב לעשיית העגל ולא הנשים.

והאדמו"ר קיבלו בסבר פנים יפות, האזין לכל אשר לו ונסך בו כוחות עד יעבור זעם וחזור חלילה.

היה זה בשמחת תורה.

בחורי הישיבה רקדו בעזו עם ספרי התורה, ובתווך הרב כהנמן זצ"ל, מייסד הישיבה. מן הצד עמד השמש הזקן, מחא כפיים מיובלות בהתרגשות בעודו נפעם מן הריקודים, משמחת התורה ומבחורי החמד שקיפצו בעליזות לכבודה של תורה.

עוד החיך נסוך על פניו, חלפו מול עיני רוחו דמויותיהם של ילדיו הקטנים. פנים גדושי אושר ילדותי, תמימות, נעדרי תככים וערמומיות. ילדים יהודים טהורים וקדושים שנרצחו בטהרתם ובקדושתם. כפיו האטו את מחיאותיהם, עד שפסקו לחלוטין. שרירי פניו המחייכים רפו והפכו לעווית וגופו החל רוטט למראה חזיון נורא-הוד שעלה בהרהוריו, מה היה אם. אם לא היו ילדיו בבת עינו נרצחים על ידי הנאצים ימ"ש, וודאי היו רוקדים כעת במרץ ומפזזים לכבוד התורה. ניצוצות של אושר היו בורקים מעיניהם והוא היה משתלב ביניהם, כתף אל כתף ורוקד עמם בשמחה ובהתלהבות. אם לא היו נרצחים.

עתה אפר עצמותיהם הצעירות מפוזר אי שם.

שקית הדמעות שבעיניו, שתדיר דרוכה היתה לספק חומר מרווה לעיני בעליה הדווי, כבר פתחה את נרתיקה בעת שרגליו נשאוהו בכבוד אל הרב מפונזביץ וזקקה מרה וגדולה יצאה מפיו: "רבי! הילדים!!".

לא היה צורך ביותר מכך. הרב מפונזביץ בעצמו איבד את רעייתו ואת ילדיו בימי האופל, ויבכו שניהם איש על צוואר רעהו, על מה שהיה ועל מה שהיה יכול להיות.

מיד אחר כך נשא הרב מפונזביץ את ראשו ויאמר: "עליהם איננו צריכים לבכות. הם נרצחו על קידוש ה' והתעלו לדרגות גבוהות ונשגבות, בגן עדן מנוחתם, אפופים אושר נצחי. הם בחברת הצדיקים הקדושים והטהורים.

אנחנו צריכים לבכות עלינו, שנותרנו כאן בעולם הזה, לדאוג שהחיים שניתנו לנו במתנה על ידי בורא עולם, אכן יהיו מנוצלים למטרתם האמיתית. אם יום אחד שקיבלנו לחיות כאן, לא ננצל כיאות, כלום איננו משמידים אותו ושורפים אותו כלה לאפר עד אשר דק!?

חיבק הרב מפונזביץ את השמש הדווי, והחלו השניים לרקוד בצוותא. אט, אט. עיניים דומעות ורגליים רוקדות. הריקוד עלה והתפשט גם על פניו של האיש הדווי, עד ששבו פניו לחייך. יש עוד מה לעשות בעולם הזה. כל יום הוא מתנה. הרגליים נישאו, בחורים הצטרפו, ויגדל המעגל, ויגברו הריקודים ואת המסר שהונצח בליבם של הנוכחים, העבירו הם לדורות הבאים. כל יום הוא מתנה וצריך להשתמש בה כיאות.

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק פקס: 93-67-570
mendelson@meorot.co.il
.....
בברכת התורה העורך

תקיעת שופר בשני שופרות כאחד

דף כז/ב נתן שופר בתוך שופר

מעשה בבעל תוקע שחיבב את מצוות תקיעת שופר עד למאד, ושני שופרות היו ברשותו, כל אחד מהם יקר לליבו יותר מזולתו ולא ידע להשית עצה בנפשו באיזה מהם יתקע בראש השנה. בהגיע ראש השנה לא עצר בעד עצמו, ויעמוד עם שני שופריו, הניח את שניהם בתוך פיו ו...תקע. האם יצאו השומעים ידי חובת המצווה?

לומדי הדף היומי המעיינים בסוגייתנו יכולים להקיש בעצמם מגמרתנו ולטעון, כי לכאורה קיימת בה הוכחה ניצחת להכריע בשאלה זו.

הכניס שופר בתוך שופר ותקע: גמרתנו עוסקת באדם שהכניס שופר בתוך שופר וכך תקע. הכרעת הגמרא היא, כי "אם קול פנימי שמע - יצא. אם קול חיצון שמע - לא יצא". כלומר, אם השופר הפנימי ארוך מן השופר החיצוני, אין השופר החיצוני אלא מכסה אך אינו משמש להשמעת קול השופר ולפיכך כשרה היא התקיעה, כי הקול היוצא הוא קול השופר הפנימי בלבד (רא"ש). ברם, אם השופר הפנימי אינו ארוך מן החיצון, נמצא שהקול העולה הוא אור שהסתנן בין דפנות השופר החיצון לדפנות השופר הפנימי - קול זה הורכב משני השופרות כאחד, והרי נצטוונו לשמוע קול שופר, שופר אחד, ולא קול שני שופרות (תוס' ד"ה "אם קול" ורא"ש).

לכאורה, מכאן עולה מסקנה בהירה, כי השומע קול שני שופרות אינו יוצא.

שני קולות משני שופרות וקול אחד משני שופרות: אולם, התבוננות קלה מעלה, כי אין להשוות בין המקרים, לפי ששונים הם במהותם; התוקע בשופר הנמצא בתוך שופר ושמע את קול השופר החיצון, הן שמע קול אחד, המורכב משני שופרות. אכן, פסול הוא, כי יש לשמוע קול היוצא משופר אחד ובמקרה דן הקול נוצר משני שופרות. ברם, המניח שני שופרות בפיו ותוקע, כלום יוצא מפיו קול אחד? הן שני קולות הוא משמיע, קול אחד מכל שופר!

סוף דבר, מה דינו של בעל תוקע זה שתקע עם שני שופריו?

בעל "הלכות קטנות" (שו"ת ח"ב סי' רע"ה) קובע - לא יצאו ידי חובה, מפני שאי אפשר לקיים מצוות שופר בשני שופרות כאחד.

הנה, ירצה אדם לקיים את מצוות לולב על ידי נטילת שני לולבים, היעלה הדבר בידו? לא! לפי ש"לולב" אמרה תורה. אחד ולא שניים. גם מצוות שופר אין אפשרות לקיים עם שני שופרות, שהרי "שופר" אמרה תורה. נמצא, אומר בעל "הלכות קטנות" שקיום המצווה בשני שופרות אינו אפשרי [דן זה אינו פשוט ונחלקו רבותינו בדבר; עיין "מנחת חינוך" מצווה שכ"ד אות ג'].

מתכוון לצאת בשמיעת קול אחד: אמנם, מוסיף בעל "הלכות קטנות" אם השומע מתכוון לצאת ידי חובה בשמיעת קולו של אחד השופרות בלבד, יתכן שיצא ידי חובה, מפני שאם אינו מתכוון לצאת ידי חובה בשופר השני, שהרי את המצווה מקיים הוא בשופר אחד ומה לי כי הניח שופר נוסף, חוצרה או דבר מה אחר בפיו, וכשם שהמקיים מצוות ארבעת המינים ומחזיק בידיו לולב נוסף שלא לשם מצווה - יוצא ידי חובה. [ראוי לציין, כי ב"משנה ברורה" סימן תקפ"ו ס"ק פ"א מדמה תקיעה בשני שופרות לתקיעה בשופר בתוך שופר, ואינו סובר כסברה הנזכרת. אכן, נחלקו בדבר הריב"ש והתשב"ץ, עיין שו"ת תשב"ץ ח"ג סימן שכ"ה ולדעה זו גם אם יכוון לצאת ידי חובה רק בתקיעה אחת - לא יצא ידי חובה].

דף כט/ב יום טוב של ר"ה... במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה

תקיעת שופר בירושלים בראש השנה שחל בשבת

בסוגייתנו מבואר, כי חכמינו זכרונם לברכה ביטלו את מצוות תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת, שמא יארע שיהודי ייכשל חלילה באיסור דאורייתא, אם ילך אל הרב עם השופר בעיצומו של יום השבת כדי שילמדנו הלכות תקיעה, ונמצא מעביר את השופר ארבע אמות ברשות הרבים ועובר על מלאכת "הוצאה" [הגמרא מביאה גם שיטה כי כך דורשים מן הפסוק, שאין לתקוע בשבת, אך רבא מקשה על שיטה זו. יש לציין כי בתלמוד ירושלמי פרק ד' ה"א ובתורת כהנים, הובאה שיטה זו ללא פירכה].

תקיעה בשבת בפני בית דין: עם זאת, נאמר במשנה כי רבי יוחנן בן זכאי תיקן שבכל מקום בו יש בית דין ניתן לתקוע בשופר בפניהם, וכך לא תארע תקלה, שהרי חברי בית הדין אחראים על מעשה תקיעה זה. הרמב"ם (הלכות שופר פרק ב' הלכה ט') מדגיש, כי המדובר בבית דין "סמוכים", שנשמכו איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה, והם גם חברי בית הדין הגדול שקידשו את החודש, אך התקנה אינה מתייחסת לבית דין בזמנינו שאינם "סמוכים". אולם, הרי"ף סובר, כי תקנה זו מתייחסת לבית הדין "מופלג וגדול בדורו", גם אם אינם סמוכים, שניתן לתקוע בפניהם בראש השנה שחל בשבת.

מנהגו של הרי"ף בבית מדרשו: הראשונים מספרים, כי הרי"ף נהג כך בעצמו בבית מדרשו, שתקעו בו בשופר בראש השנה שחל בשבת בפני בית דין שהיה הגדול והמופלג בדורו, אך הראשונים מעירים כי שיטתו לא התקבלה אפילו אצל תלמידיו (רא"ש, סימן א'), כפי שכתב גם הריטב"א: "ולא מצינו מי שנהג כמותו בשום מקום בישראל".

עם זאת, רבינו מנוח מספר על חכם שבא מדמשק וסיפר, כי נהגו בדמשק לתקוע

פנינים

דף כז/א ציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול

צדקה אינה מספקת

בגמרתנו מבואר, כי שופר שצופה בזהב במקום שבו מכניסים אותו לפה - פסול לקיום מצוות תקיעת שופר.

ד"ש רבי יהושע מדז"יקוב:

הגמרא אומרת "ציפהו זהב במקום הנחת פיו - פסול".

עלול אדם לחשוב, כי בקיימו מצוות צדקה הוא פוטר עצמו ממצוות תלמוד תורה, שהרי נותן הוא צדקה די והותר.

אך לא כך הם פני הדברים: אי אפשר לצפות בזהב, בצדקה, "במקום הנחת פיו", חלף לימוד התורה... גם יקיים צדקה וגם ילמד תורה ואז ירבה שכרו עד למאד (ילקוט הגרשוני, עקב).

דף ח"א, ג/ב, כז/א בתשרי נברא העולם

גם גוים נידונים

בראש השנה

הרי"ן (ר"ה ג/א מדפי הרי"ף) מקשה מדוע לרבי יהושע הסובר שבניסן נברא העולם, אי בתשרי הוא יום הדין? הרי"ן מיישב שיום זה נקבע ליום הדין מפני שהוא סמוך ליום הכיפורים שהוא יום סליחה וכפרה, ולכן קרוב אדם לזכות בדין. עניין זה מחסדי ה', אומר הרי"ן. והנה לטעם זה, רק ישראל נידונים בא' בתשרי, כמובן.

ברם לרבי אליעזר אין תימה בכך שבא' בתשרי נידונים כל העולם, שכן כיוון שבא' בתשרי נברא העולם, הרי שבא' בתשרי נדון אדם הראשון ולפיכך - אף זרעו נידון ביום זה. וכמובן, הן גוים הן יהודים.

לאור זאת מתפרשים היטב דברי התפילה לראש השנה: היום הרת עולם - כרבי אליעזר - ולפיכך - הוא יעמיד במשפט כל יצורי עולמים... (שו"ת זכרון יוסף, או"ח סי' יג).

דף לב/ב וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו

אין 'חזקת חי' בראש השנה

אמר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל: על האדם לדעת, כי מאום אינו מובטח לו טרם גזר הדין בראש השנה ויום הכיפורים. אות לכך הוא כי גם ספרי חיים נפתחים בראש השנה. לשם מה נפתח ספר זה? הרי די בכך שאלה שמגיע להם לחיות "ימשככו" לחיות, יש להסתפק בכך שלא ייגזר עליהם למות וממילא הרי הם חיים. אות הוא, שאין הדבר כן. כל שנה. בראש השנה, גוזרים חיים חדשים על הכל. גם מי שזוכה לחיות יש לגזור ולהחליט עליו שיחיה. שום דבר אינו ממשיך מן השנה שעברה...

דף לב/ב וספרי חיים וספרי מתים

פסור מהלך

מעשה בגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל שהלך ביום ראש חודש אחד לבקר את אחד מתושבי עירו בראדי שחלה ונפל למשכב. בבואו לביתו ראה כי לפניו אותו חולה מונחים מלבד ספרי קודש גם ספרים שאינם

ראויים. חיפש דרך להוכיח את החולה, פנה אליו ושאל:
 - האמרת היום הלל?
 - בודאי, רבי, מה השאלה?
 - לא היה עליך לומר, שכן אמרו חז"ל שבעת שפתוחים ספרי חיים וספרי מתים אין אומרים הלל...

בשורה טובה ללומדי הדף היומי
יצא לאור ספר
"תפארת שמואל"
 מקיף ומבאר ומלבן על "התכונה והעיבור" המתניחם למספר סוגיות במסכת "ראש השנה"
 הספר ישלח לביתם של מגידי שיעורים שרכשו את ערכת ספרי העזר עמ"ס ביצה-ראש השנה

בשופר בראש השנה שחל בשבת (פירוש לרמב"ם הלכות שופר פרק ב' הלכה ג').
תקיעה שופר בשבת בירושלים: תלמיד חכם מופלג התגורר בירושלים לפני כמה שנה, הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל שמו, בעל ספר "לב העברי". ביום מן הימים הוא עורר סערה הלכתית כבירה, לאחר שחידש הלכה למעשה, כי בירושלים יש לתקוע בשופר גם בראש השנה שחל להיות בשבת! ("מקראי קודש" ימים נוראים סימן ל"ב). את דבריו הוא ביסס על צירוף שיטות אחדות, לבד מדעת הרי"ף הנזכרת; הוא מצא כי לכאורה קיימת דעה בראשונים שבירושלים ניתן לתקוע גם שלא בפני בית דין [ראה תוספות ד"ה "אבל", אך האחרונים מפרשים את דברי התוספות באופן אחר, וכן אין הדבר מוסכם בראשונים]. זאת ועוד, הוא צירף לטיעונו את עניין ה"סמיכה" המפורסם, שעל פי דעת הרמב"ם אם יתקבצו כל חכמי ארץ ישראל יכולים הם להסמיך דיינים. סופו של דבר הוא צירף חמישה עשר נימוקים והסברים! עליהם ביסס את שיטתו.

את הצעתו הוא העלה לראשונה בשנת תר"ל, עם עלותו ירושלימה, לפני הגאון רבי מאיר אויערבאך מקאליש זצ"ל, בעל ה"אמרי בינה", אך זה דחאו בשתי ידיים. שנים אחדות אחר כך דן הגר"ע שלזינגר בדבר עם המהרי"ל דיסקין זצ"ל, ואף הוא לא קיבל את דעתו, תוך נימוק כי בימינו אין בית דין קבוע כהוגן ואף לשיטת הרי"ף אין אפשרות לתקוע בשופר בראש השנה שחל בשבת.

מאוחר יותר לקראת שנת תרס"ה ותרס"ו, בשתייהן חל ראש השנה בשבת, הוא פרסם מאמרים וקונטרסים בעניין, שוחח עם האדר"ת ועם הראשון לציון, בעל ה"ישא ברכה", אך לא הצליח לעשות מעשה.

חכמי ירושלים עצמם חככו בדעתם אם יש לנהוג כך. רבי שמואל סלנט זצ"ל אמר, כי יורה לשואלים בשליחה, אך לא יאסור על החפץ בכך לתקוע בשופר, ומסופר כי בעל האדר"ת עצמו אמר, כי אם היה יודע היכן מתקיימת תקיעה שכזו, היה עומד מאחורי הקיר בהסתר ובצנעה כדי לשומעה...

סופו של דבר בשנה אחת תקע רבי עקיבא בהסתר ובצניעה, ולא יסף. עיקר טענתם של המתנגדים התבססה על כך, שלפני כל ויכוח תורני יש לשאת עיניים אל ההרים, ולראות מה נהגו רבותינו; הן גדולי עולם היו בירושלים, ה"פרי חדש", ה"מהרי"ט אלגאזי", ה"אור החיים" הקדוש ועוד רבים, ואיש מהם לא העלה בדעתו לנהוג כן ("ישורון" א' עמודים תל"ג - ת"מ).

כתב קדום מן הגניזה הקהירית: מעניין לציון, כי באחרונה נמצא כתב קדום מלפני כאלף שנה, שהיה טמון בגניזה הקהירית, ובו פיוט לתפילת ערבית של ראש השנה שחל בשבת ובו מתואר כיצד הם תקעו בראש השנה שחל בשבת בפני בית דין, בזהירות יתירה ובהקפדה חמורה. כה נאמר שם:

מלך הזהיר בועד / שיהיו תוקעים בבית הועד / בשבת וראש השנה
מלך חיזקם בלימוד / שיהא שופר קשור לעמוד / בשבת וראש השנה
מלך ברר לעדה / שלא יתקעו אלא בפני ראשי תעודה / בשבת וראש השנה
מלך רחש שלא ימשך ביד / אבל יינתן בו פה והוא מגויז / בשבת וראש השנה
קשירת השופר לעמוד: מן הפיוט עולה כי הם קשרו את השופר לעמוד, כדי שלא יבוא לידי חשש "שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים". כמו כן לא אחז בעל התוקע את השופר בידו אלא תקע בשופר שנקשר לעמוד בערב יום טוב ועיין ישורון שם עמודים תמב-ג).

עשרות אלפי נמרות
 מודפסות ונלמדות לעילוי
 הנשמה המנוצחת בעמוד
 התמרה

הקדם והנצח
את נשמת יקירך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:
שבט - אדר - ניסן

בגמרא המיוחדת "מהדורת נר תמיד" בהוצאת פאורות הדף היומי

לפרטים והרשמה: (שיו) טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020

לעילוי נשמת
חנה צירל וינדרבוים ע"ה
 ב"ר ישראל יעקב ז"ל
 נלב"ע י"ד טבת תשס"א
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת רבקה טובה בלס ע"ה
 בת הר"ר שלמה שרגא יבלחטי"א
 נלב"ע ט"ז טבת תשנ"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצחה ע"י בעלה הוריה וילדיה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר יצחק ניימן ז"ל
 ב"ר אליעזר צבי ז"ל
 נלב"ע י"ג טבת תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י משפחות ניימן, אוסרטי,
 בינמן וגילברט שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר דוד גוטווקס ז"ל
 ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע י טבת תשנ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י בנו וכלתו הר"ר יוסף
 וזוגי מרת גינה גוטווקס ונכדיו שיחיו
 אנגלווד ניו ג'רסי

לעילוי נשמת
מרת אסתר שפיגלמן ע"ה
 ב"ר דניאל רייזמן ז"ל נלב"ע י"א טבת תשס"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצחה ע"י משפחת שפיגלמן שיחיו
 - נוה צוף

IN MEMORY OF
הר"ר יחזקאל ברוך רפפורט
CHARLES RAPAPORT ז"ל
 ב"ר אהרן ז"ל נלב"ע י"א טבת תש"ס
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י משפחת ריישער הי"ו
 The Reischer family - ארה"ב